

Finlands Havsvind Ab
Frilundsvägen 7
65170 Vasa

Hänvisning

UTLÅTANDE OM MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGEN, HAVSVINDKRAFTPARK UTANFÖR INGÅ OCH RASEBORG

1. PROJEKTUPPGIFTER OCH MKB-FÖRFARANDE

Finlands Havsvind Ab har 28.9.2010 lämnat in en miljökonsekvensbeskrivning som gäller en havsvindkraftpark utanför Ingå och Raseborg.

Konsekvensbeskrivning

Konsekvensbeskrivningen är en handling som utarbetats av den projektansvarige och som innehåller uppgifter om projektet och dess alternativ och en enhetlig bedömning av deras miljökonsekvenser. Konsekvensbeskrivningen och kontaktmyndighetens utlåtande om den ska beaktas i de fortsatta planerna och tillståndsbesluten.

Projektansvarig och kontaktmyndighet

Finlands Havsvind Ab är projektansvarig med Tomi Mäkipelto som kontaktperson. Ramboll Finland AB verkar som konsult vid upprättandet av konsekvensbeskrivningen med Joonas Hokkanen och Veli-Matti Hilla som kontaktpersoner.

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland är kontaktmyndighet vid bedömningsförfarandet med överinspektör Martti Pelkkikangas som kontaktperson.

Projektbakgrund och projektbeskrivning

Finlands Havsvind Ab planerar att bygga en vindkraftspark i havsområdet utanför Raseborg och Ingå. I projektet ingår att bygga en vindkraftspark i havsområdet samt anslutning av parken till stamnätet. Avståndet från området till Ekenäs är cirka 20 km och till den estniska kusten cirka 50 km. Projektområdets areal är 6 000 ha. Vindkraftsparken består av cirka 60 vindkraftsenheter, som var och en har en effekt på 3–

Avgift för den projektansvarige 11 900 €. Avgiftsgrunderna i bilaga till utlåtandet.

5 MW och vilkas sammanlagda effekt blir 180–300 MW. Varje vindkraftsenhet består av ett cirka 100 m högt torn och en rotor med tre vingar och en diameter på 100–125 m. Vindkraftverken ska byggas ute i öppna havet på områden med ett djup mindre än 20 meter. Vindkraftverkens fundament kan byggas som kassun- eller pålfundament. Vindkraftverken kopplas till varandra och till strandområdet med sjökablar. Byggandet av vindkraftsanläggningen tar cirka två år och driftstiden är cirka 50 år.

Projektet och dess alternativ

Alternativ ALT0: Projektet genomförs inte: Vindkraftverksparken byggs inte och motsvarande elmängd produceras på annat ställe och/eller med annat produktionssätt.

Alternativ ALT1: Ett alternativ där kraftverken har utplacerats jämt över projektområdet, i granskningen 60 kraftverk i en grupp. Kraftverken placeras på ett djup mindre än 20 meter.

Alternativ ALT2: Man har undersökt om en ändring kraftverkens placering väsentligt skulle inverka på de förekommande miljökonsekvensernas storlek. I granskningen 60 kraftverk i fyra grupper. Kraftverkens placering har granskats separat för varje bedömd aspekt.

Alternativ ALT3: Ett alternativ där man lämnar de grunda områdena obebyggda och kraftverken flyttats längre ut från kusten. I granskningen 60 kraftverk i fyra grupper. Kraftverken har placerats på vattenområden med ett djup på 10–20 m. Kraftverkens placering har granskats separat för varje bedömd aspekt.

I bedömningen har också betydelsen av kraftverkens storlek (5 MW och 3 MW) med tanke på miljökonsekvenserna granskats.

För elöverföringen föreslås ett alternativ för sjökabeldragningen från projektområdet via Ingå djuphamn och kolkraftverket till stamnätet.

Behovet av MKB-förfarande

Enligt 4 § 2 mom. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas bedömningsförfarandet i enskilda fall när ett projekt sannolikt föranleder betydande skadliga miljökonsekvenser som till sin natur och omfattning kan jämföras med konsekvenserna av projekt som avses i 1 mom.

Nylands miljöcentral har 16.3.2009 fattat ett beslut om att behov av MKB-förfarande föreligger i fråga om projektet. Enligt beslutet ska förfar-

randet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas, eftersom vindparken har omfattande miljökonsekvenser i anslutning till byggandet, användningen och nedläggningen. Enligt beslutet kan projektet också ha gränsöverskridande konsekvenser.

Andra projekt och planer som anknyter till ärendet

Gasum Oy planerar en naturgasledning på havsbotten som skulle förena naturgasnäten i Finland och Estland, Balticconnector. I Finland skulle den nå land i hamnområdet i Ingå. Enligt planerna skulle sjökabeln från vindkraftsparken dras på samma område som Balticconnector-gasledningen.

Med tanke på utvecklingen av stamnätet bör man beakta den planerade vindkraftsparkens effekt och utvecklingen av annan kraftproduktion i Ingåområdet, t.ex. det gaskombikraftverk som Fortum planerar i Ingå och det reservkraftverk som Fingrid planerar och där Ingå är ett placeringsalternativ.

Planer och program som anknyter till genomförandet av projektet är bl.a. EU:s klimatmål och -strategi, den nationella energi- och klimatstrategin, regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens II regering 2007, de riksomfattande målen för områdesanvändningen, energipolitiska program, Nylands landskapsprogram (2007–2010) och landskapsplanen för Nyland (2004), naturskyddsprogram såsom Natura 2000 och havsforskningsprogram såsom VELMU, dvs. programmet för inventeringen av den marina undervattensmiljön.

Beroende på projektets omfattning bör området för havsvindkraftverket anges i landskapsplanen, en generalplan med rättsverkningar och/eller en detaljplan.

2. TILLKÄNNAGIVANDE OCH SAMRÅD OM BEDÖMNINGSPROGRAMMET

Anhängiggörandet av konsekvensbeskrivningen har tillkännagetts i tidningarna Kirkkonummen Sanomat, Etelä-Uusimaa och Västra Nyland. Konsekvensbeskrivningen har varit kungjord 11.10.2010 - 10.12.2010 på anslagstavlorna i städerna Raseborg och Hangö samt kommunerna Ingå, Sjundeå och Kyrkslätt.

Konsekvensbeskrivningen var framlagd 11.10.2010 - 10.12.2010 i Ingå bibliotek och tekniska kansli, Raseborgs stads tekniska central, Ekenäs och Pojo bibliotek, Hangö stadsbibliotek, Kyrksläotts huvudbibliotek och Sjundeå kommunhus och på webben www.suomenmerituuli.fi

Två informationsmöten om konsekvensbeskrivningen ordnades för allmänheten 25.10.2010 på samlingshuset Walhalla i Barösund i Ingå och 27.10.2010 i Sigurd Snåre-salen i Ekenäs.

Såväl finsk- som svenskspråkiga versioner har utarbetats av konsekvensbeskrivningen.

3. SAMMANDRG AV INLÄMNADE UTLÅTANDEN OCH ÅSIKTER

ELY-centralen i Nyland har begärt utlåtanden om konsekvensbeskrivningen av stadsstyrelserna i Raseborg och Hangö, kommunstyrelserna i Ingå, Sjundeå och Kyrkslätt, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Nylands förbund, Museiverket, Forststyrelsen, Trafikverket, Trafiksäkerhetsverket TraFi, Finska vikens Marinkommando, staben för Finska vikens sjöbevakningssektion, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, Flygstaben, Tvärminne zoologiska station, Gasum Oy och Fingrid Oyj.

Gasum Oy, Hangö stad, Forststyrelsen, Regionförvaltningsverket i Södra Finland och Trafiksäkerhetsverket TraFi har inte gett något utlåtande om konsekvensbeskrivningen.

ELY-centralen i Nyland tillställdes 70 åsikter om konsekvensbeskrivningen, av vilka 12 kom från organisationer, företag och sammanslutningar. Åsikterna från privatpersoner hade 87 undertecknare. Dessutom yttrade sig Gränsbevakningsväsendet och ELY-centralen i Nylands ansvarsområde för näringar, arbetskraft, kompetens och kultur.

I det följande presenteras ett sammandrag av utlåtandena och åsikterna. Ett omfattande sammandrag presenteras i bilaga 1.

Utlåtanden

I utlåtandena konstateras bl.a. följande:

Med tanke på ökad produktion av förnybar energi är projektet mycket viktigt för landskapet.

Eftersom beteckningen för delområde lämpligt för produktion av vindkraft i landskapsplanen för Nyland är så allmänt hållen har det varit nödvändigt att i samband med projektets MKB mera ingående undersöka områdets lämplighet för vindkraftsproduktion på landskapsnivå.

Om man beaktar alla utredda konsekvenser kan man konstatera att om ett 6 000 hektar stort område på öppet hav ändras till område för energiproduktion har det betydande konsekvenser för miljön. Konsekvenserna för landskapet är synnerligen stora.

Den centrala frågan har ansetts vara i vilken mån landskapsstrukturen, landskapsbilden, kulturmiljön eller separata grundläggande landskaps-

och kulturmiljöfaktorer klarar av förändringar utan att förlora sina särdrag och härigenom sitt värde.

Bullerutredningen anses vara allmänt hållen och därför bristfällig. De matematiska modellerna av bullerspridningen klarlägger inte hur bullret upplevs i närmiljön.

Vindkraftparkens konsekvenser för fågelbeståndet är delvis oklara. De observationer som gjorts begränsar sig i väsentliga avseenden till endast ett år och det går inte att dra några långtgående slutsatser utgående från dem. Det har inte utretts hur det går med fåglarnas livsmiljöer i närheten av vindkraftverken.

Det har inte utretts tillräckligt vilken betydelse området grunda ställen har som lekområde för fiskarna och särskilt strömmingen och som område där arter som föredrar kyligt vatten söker föda och lever. Det vore gynnsammare för fiskbeståndet om vindkraftverken skulle placeras utanför de grunda algmiljöerna.

Ju längre ut till havs vindkraftverken placeras desto mindre blir deras inverkan på vattenorganismerna.

Om projektet förverkligas borde man undvika att bygga på sandbotten, eftersom denna havsbotten utgör en viktig del av mångfalden hos livsmiljöerna i området.

Det har inte utretts vilka faror svåra isförhållanden och packis kan orsaka.

Vindkraftparken kan orsaka olägenheter för användningen av luft- och havsövervakningsradarapparater samt för de system eller anordningar i havet som är i försvarsmaktens besittning eller användning. Eventuella skadliga faktorer bör utredas innan planeringen fortsätter och före tillståndsförfarandet.

I utlåtandena är man överlag av den åsikten att av de tre projekialternativ som presenteras i MKB-beskrivningen skulle det sydligaste ALT3 ha minst skadliga miljökonsekvenser.

Åsikter

Projektets olika konsekvenser har behandlats ingående i åsikterna. Största delen av de negativa ställningstagandena gäller placeringen, som man anser vara fel, de skadliga konsekvenserna för landskapet, det störande bullret från vindkraftsparken och olägenheterna för fågelbeståndet.

I åsikterna påpekas också allmänt att den unika skärgårdsmiljön blir förstörd, man anser att projektet strider mot landskapsplanen och att visualiseringarna är från fel platser och förvrängda. I åsikterna uppmärksam-

mas dessutom olägenheterna för bl.a. båtlivet, fiskbeståndet och vattenkvaliteten. I flera åsikter anser man att förnybar energi är viktig för energiförsörjningen.

4. KONTAKTMYNDIGHETENS UTLÅTANDE

Kontaktmyndigheten har i sitt utlåtande på det sätt som framgår nedan beaktat de utlåtanden, anmärkningar och utlåtanden som getts om konsekvensbeskrivningen. Kontaktmyndigheten anser att följande omständigheter bör beaktas när planeringen fortsätter.

Projektbeskrivningen

Projektbeskrivningen, syftet med projektet och dess läge samt den projektansvarige har angetts tillräckligt noggrant i konsekvensbeskrivningen. Uppgifterna om projektet presenteras tillräckligt detaljerat med beaktande av den aktuella planeringsnivån, och det har varit möjligt att identifiera och bedöma miljökonsekvenserna.

Avgränsningen av det undersökta influensområdet

Kontaktmyndigheten konstaterade i fråga om bedömningsprogrammet att i konsekvensbeskrivningen bör influensområdet omfattning och betydelse bedömas på ett åskådligt och tillräckligt detaljerat sätt med avseende på respektive typ av konsekvens. I konsekvensbeskrivningen bör dessutom uppmärksamhet fästas vid användningen av bl.a. termerna projektområde, planområde eller planeringsområde, det område som undersöks och influensområde, så att de är klart definierade och åskådligt presenterade. I konsekvensbeskrivningen behandlas projektets influensområde i avsnitt 7.2, där det konstateras att det område som undersöks omfattar projektområdet, havsområdet mellan projektområdet och fastlandet, närmaste skyddsområden samt elöverföringens sträckning fram till elstationen.

Storleken på det område som undersöks beror på de miljökonsekvenser som undersöks. Av projektets direkta konsekvenser berör inverkan på landskapet det största området som omfattar vindkraftsparkens omgivning inom en radie av cirka 20–30 kilometer. Många av de konsekvenser som ska bedömas berör ett mycket mindre område i närheten av vindkraftverkens förläggningsplatser.

Kontaktmyndigheten konstaterar att när man beaktar den bedömning av respektive konsekvens som ingår i konsekvensbeskrivningen så kan man anse att influensområdet för projektet och alternativen är tillräckligt avgränsat i konsekvensbeskrivningen.

Internationellt samråd

I konsekvensbeskrivningen anføres att i den s.k. Esbo-konventionen avtalades om miljökonsekvensbedömning över statsgränserna (Konvention om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (FördrS 67/1997)). En avtalspart har rätt att delta i ett miljökonsekvensbedömningsförfarande i Finland, ifall det projekt som bedöms troligtvis har betydande skadliga miljökonsekvenser för landet i fråga. I den inledande MKB-fasen utredde miljöministeriet på kontaktmyndighetens initiativ Estlands syn på behovet av att tillämpa konventionen. Om det inte är sannolikt att några betydande ogynnsamma konsekvenser riktas mot estniskt territorium, föreligger inget behov av att tillämpa konventionen.

Kontaktmyndigheten konstaterar att under miljökonsekvensbedömningen har det inte framkommit några betydande ogynnsamma miljökonsekvenser som sannolikt skulle nå Estlands ekonomiska zon eller territorium.

Projektet och dess alternativ

Alternativa förlägningsplatser för vindkraftverken

Kontaktmyndigheten framförde i fråga om bedömningsprogrammet att i MKB-beskrivningen bör antalet vindkraftverk, placeringsområdena/grupperingarna och kraftverkens storlek anges närmare för att man ska kunna bestämma vart miljökonsekvenserna riktar sig och deras betydelse.

I sitt utlåtande om bedömningsprogrammet konstaterade kontaktmyndigheten att alternativ 2 inte var klart definierat och det var svårt att uppfatta det som ett separat alternativ.

I konsekvensbeskrivningen har man i det nya, korrigerade alternativet ALT2 undersökt om en ändring kraftverkens placering väsentligt skulle inverka på de förekommande miljökonsekvensernas storlek. Granskningen omfattar 60 kraftverk i fyra grupper. Kraftverkens placering har granskats separat för varje bedömd aspekt. Kontaktmyndigheten anser att det nya alternativet ALT2 uppfyller de krav som kan ställas på ett alternativ.

I fråga om bedömningsprogrammet föreslog kontaktmyndigheten dessutom att man skulle undersöka ett alternativ där vindkraftverken på projektområdet förläggs på ett område som ligger utanför djupzonen på 15 meter.

I konsekvensbeskrivningen presenteras alternativet ALT3, där man lämnar de grunda områdena obebyggda och kraftverken flyttats längre ut från kusten. Granskningen omfattar 60 kraftverk i fyra grupper. Kraftverken har placerats på vattenområden med ett djup på 10–20 m. Kraftver-

kens placering har granskats separat för varje bedömd aspekt. Kontaktmyndigheten anser att alternativet i huvudsak uppfyller de krav som ställdes när man ville ha reda på konsekvenserna på djupare havsområden.

I utlåtandet om bedömningsprogrammet ansåg kontaktmyndigheten dessutom att det vore nödvändigt att undersöka ett sådant alternativ där vindkraftverken är belägna inom landskapsplanens TV-avgränsning. Detta har dock inte gjorts i samband med bedömningsarbetet.

I konsekvensbeskrivningen har en placering av vindkraftsparken undersökts med större områdesavgränsning än vad som i landskapsplanen har angetts som lämpligt område för produktion av vindkraft. Enligt beskrivningen har man velat utreda lämpliga områden för vindkraftsproduktion på projektområdet samt områden där byggande borde undvikas.

Alternativa fundament för vindkraftverken

I konsekvensbeskrivningen anføres att valet av fundamenttyp för vindkraftverken beror på bottnen på varje enskild plats där ett vindkraftverk ska byggas. I beskrivningen konstateras dessutom att innan man slutgiltigt väljer fundamentlösning måste man utreda hur fundamenten påverkas av isbelastningen och packisen.

Kontaktmyndigheten konstaterar att med tanke på konsekvensbedömningen är det en stor osäkerhetsfaktor att fundamenten för vindkraftverken inte har utretts redan i konsekvensbeskrivningen. I samband med den preciserade planeringen, när valet av fundamenttyp för vindkraftverken är klart, bör konsekvensbedömningen kompletteras med bedömningar i anslutning till fiskbeståndet, fisket och vattnets tillstånd för olika godkännande- och tillståndsförfaranden.

Kabeldragningsalternativ för elöverföringen

Enligt konsekvensbeskrivningen förverkligas elöverföringen med en sjökabel från vindkraftsparken till djuphamnen i Ingå där kabeln förs i land och därifrån man ansluter sig till stamnätet via en befintlig ledningsgata. Man har försökt förlägga sjökablarna på djupa vattenområden så att konsekvenserna för miljön skulle bli så små som möjligt.

I beskrivningen framförs dessutom att vid havsfarleder samt på grunda strandområden (områden med ett djup under 10 meter) grävs kablarna ner vid behov.

I konsekvensbeskrivningen konstateras att den planerade sjökabeln går genom ett Natura 2000-område men kabeldragningen har inte behandlats i beskrivningen, eftersom den närmare sträckningen inte är känd.

Kontaktmyndigheten konstaterar att när den beredning som gäller sjökabeln fortsätter bör man iakttä bestämmelserna i 65 och 66 § i naturvårdslagen om bedömning av projekt med avseende på Naturaområden. För Naturabedömningen ska projektplaneraren inhämta nödvändig information och bedöma konsekvenserna av kabeln och utgående från detta tar ELY-centralen i Nyland ställning till behovet av Naturabedömning.

Utredning av konsekvenserna och bedömning av deras betydelse

Markanvändning och planläggning

Med de riksomfattande målen för områdesanvändningen dras riktlinjer upp för områdesanvändningsfrågor av riksintresse, vilka ska beaktas i planeringen av markanvändningen så att de ska kunna uppfyllas. Av de riksomfattande målen för områdesanvändningen och de reviderade helheterna berörs det här projektet främst av förbindelsenät och energiförsörjning, kultur- och naturarv samt rekreationsmöjligheter och naturresurser. Kontaktmyndigheten anser att de riksomfattande målen för områdesanvändningen har beaktats i konsekvensbeskrivningen.

Nylands förbund konstaterar att områdets lämplighet för vindkraftproduktion har bedömts grundligare i konsekvensbeskrivningen än i landskapsplaneringen. Förbundet anser att med beaktande av att landskapsplanens beteckning för delområde lämpligt för produktion av vindkraft är så allmänt hållen har det varit motiverat att i samband med projektets MKB mera ingående undersöka områdets lämplighet för vindkraftsproduktion på landskapsnivå.

Projektområdet är nästan tre gånger större än delområdesbeteckningens omfattning i landskapsplanen. Jämfört med landskapsplanens delområdesbeteckning har projektområdet i huvudsak utvidgats söderut, i någon mån också österut och västerut längsmed kusten. Att projektområdet är större än i landskapsplanen har gjort det möjligt att undersöka alternativa principer för placeringen av vindkraftverken. Både landskapsplanens delområdesbeteckning och det projektområde som undersökts vid MKB ligger i sin helhet inom havszonen i landskapsplanen för Nyland.

Kontaktmyndigheten anser att man i konsekvensbeskrivningen har varit medveten om och motiverat avvikelser från delområdesavgränsningen i landskapsplanen. På grundval av MKB är det möjligt att precisera reserveringen i landskapsplanen. Landskapsplanen håller på att ses över.

I landskapsplanens planeringsbestämmelse som gäller område lämpligt för produktion av vindkraft (TV-beteckning) konstateras att placeringen och omfattningen av vindkraftsparker till havs samt förutsättningarna för att förverkliga dem utreds och definieras i den mera detaljerade planeringen. I bestämmelsen konstateras vidare att vid planeringen ska upp-

märksamhet fästas vid vindkraftsparkernas miljökonsekvenser, i synnerhet konsekvenserna för landskapet, och placeringen av vindkraftsparker ska anpassas till försvarsmaktens verksamhet.

De kommunala planer som gäller i närheten av det undersökta området räknas upp i konsekvensbeskrivningen och deras innehåll beskrivs i stora drag. Inte en enda kommunal plan sammanfaller med det egentliga planeringsområdet.

De kartor över alternativen som ingår i beskrivningen är små och inte särskilt åskådliga.

Projektet förutsätter att åtminstone en generalplan utarbetas över områdena i Raseborg och Ingå. För generalplanen ska nödvändiga utredningar göras och konsekvenserna av planen ska bedömas (MBL 39 §, MBF 16 §).

Fornlämningar och kulturarvet under vatten

Kontaktmyndigheten konstaterar att en arkeologisk undervattensinventering enligt Museiverkets anvisningar ska göras på de områden där vindkraftsverkens och deras kringutrustnings fundament och sjökablarna placeras.

Av konsekvensbeskrivningen framgår inte klart att projektet är placerat på ett område som är av betydelse för sjöfartshistorien och som har genomkorsats av viktiga farleder. I projektplaneringen bör beaktas att även yngre vrak är kända på projektområdet (undervattensobjekt 1436, vrak efter fartyg av bräder, blir fornlämning 2017).

Buller

Enligt konsekvensbeskrivningen bedömdes bullret från vindkraftverken med hjälp av en bullerberäkningsmodell. I utlåtandena har man påpekat bristerna hos bullerutredningarna och beräkningsmodellerna.

Kontaktmyndigheten anser att beräkningsmodeller används för att man med hjälp av dem relativt lätt kan få information om de bullernivåer som bullrig verksamhet förorsakar på vidsträckta områden. Med hjälp av modellerna kan man också enkelt jämföra skillnaderna mellan olika alternativ. Dessutom kan man anta att allmänt använda beräkningsmodeller, korrekt använda, ger en tillräcklig bild av hur bullret sprider sig i de flesta fallen samt tillräcklig information för bedömningen av olika alternativ.

Fast de beräkningsmodeller som används nuförtiden i allmänhet tycks vara behäftade med vissa brister när det gäller att beskriva väderförhållandenas inverkan på bullerspridningen, kan man godkänna användningen av den beräkningsmodell som använts i denna utredning. Man måste också komma ihåg att syftet med bullerberäkningarna i allmänhet

inte heller är att beskriva den värsta möjliga situationen, utan den genomsnittliga situationen.

Beräkningen av det buller som vindkraftsparken orsakar tycks kräva stöd från såväl statistisk bedömning av väderförhållandena som noggrannare akustisk granskning, framför allt när det gäller lågfrekvent buller. Av denna orsak borde man när utredningarna görs fästa uppmärksamhet vid sannolikheten av olika vindförhållanden med tanke på bullret.

Långt från bullerkällan, vid låga ljudnivåer är resultaten av bullerberäkningarna förenade med stor osäkerhet, som också syns i resultaten i konsekvensbeskrivningen. I figurerna tycks bullerspridningen vara lika stor vid de lägsta bullernivåerna, fast de bullerområden som ligger längre från bullerkällan under dessa förhållanden borde vara klart bredare än de föregående.

Kontaktmyndigheten vill påpeka att i beskrivningen borde man ha presenterat använda utgångsdata om anläggningarnas bullerutsläpp samt om de väderförhållanden som använts som parametrar på ett så heltäckande sätt som möjligt. Dessutom borde riktvärdena för bullernivåerna ha presenterats klart i samband med resultatanalysen.

Bullernivåerna har jämförts med riktvärdena för buller (993/1992). Fast det har framförts misstankar beträffande deras funktion när det gäller vindkraftens störande inverkan, har det tills vidare inte meddelats några egna bullerriktvärden för vindkraft. När man jämförde resultaten med riktvärdena hade det emellertid varit bra att framföra att bullret från vindkraftverk i allmänhet upplevs som mer störande än t.ex. trafikbuller.

Kontaktmyndigheten anser att bullerutredningarna bör kompletteras i samband med den fortsatta planeringen. Uppmärksamhet bör då fästas vid de vindriktningar och -hastigheter som påverkar bullernivåerna samt hur ofta de förekommer inom influensområdet. I utredningen bör vidare beaktas förhållanden som gynnar bullerspridning. Uppmärksamhet bör dessutom fästas vid låga frekvenser samt vid eventuella särdrag hos bullret.

Kontaktmyndigheten konstaterar att när projektplaneringen framskrider kan tillstånd enligt miljöskyddslagen behövas, om vindkraftverkets drift orsakar sådant oskäligt besvär som avses i lagen angående vissa grannlagsförhållanden.

Modellerna över buller från vindkraftsparker och störningar till följd därav är förenade med osäkerhet. Dessutom är det svårt att bekämpa buller som sprider sig från vindkraftsparker. Av dessa orsaker, för att minimera bullret och de störningar som det orsakar, vore det bästa sättet att genomföra projektet alternativ ALT3, där vindkraftsparken är placerad så långt som möjligt från bosättning och fritidsbostäder.

Landskapet och kulturmiljön

Den yttre skärgården vid sydkusten och den havszon som ansluter sig därtill och där projektet planeras bilda en unik landskapshelhet. Landskapsplanens planeringsbestämmelse för havszonen styr den fortsatta planeringen.

I konsekvensbeskrivningen konstateras att vindkraftverken kommer att förändra havsutsikten speciellt för de bostäder och fritidsbostäder som finns på de yttersta öarna. Den landskapsförändring som vindkraftverken orsakar är till olägenhet för de människor som vistas i skärgården på sin fritid eller i rekreationssyfte eller är fast bosatta där och som har utsikt över vindkraftsparken.

Enligt konsekvensbeskrivningen har konsekvenserna för landskapet och kulturmiljön bedömts av en expert. I bedömningen av konsekvenserna för landskapet och kulturmiljön finns det inga fullständigt objektiva metoder eller beräkningsmetoder som täcker helheten.

Projektets konsekvenser för landskapet och kulturmiljön har utretts med hjälp av kartgranskningar och -analyser, miljötvärnitt, granskningar av utsiktssektorer, scheman för beräkning av täckning, visualiseringar samt undersökningar på platsen. I landskapsanalysen undersöktes bl.a. områdets topografi, täckning, viktiga kantzoner, utsikter, öppna och slutna landskapsrum, störningar av landskapet samt landskapets knutpunkter och landmärken genom granskning av kartor och flygfoton.

Av beskrivningen framgår att visualiseringarna är gjorda genom att en virtuell modell har kombinerats med fotografier från området. Den virtuella modellen är uppbyggd med hjälp av Lantmäteriverkets koordinatuppgifter. Vindkraftverkens läge är i enlighet med planen och navhöjden är 100 meter liksom för ett 3 MW kraftverk. Fotografierna har sammanställts till breda panoramabilder för att utsiktssektorn ska bli vidare.

Det sammanhängande vindkraftsområdet parallellt med stranden i alternativ 1 förstärker de visuella effekterna av projektet. I alternativ ALT2 och ALT3 påverkas närlandskapet mindre, då vindkraftverken är grupperade och det finns kraftverksfria sektorer emellan. Olägenheten är minst i alternativ ALT3, eftersom vindkraftverken i detta alternativ har flyttats längre söderut.

Kontaktmyndigheten anser att visualiseringarna är nödvändiga och ger, korrekt använda, en bild av konsekvenserna för landskapet. När planeringen fortsätter bör det göras visualiseringar och heltäckande landskapsanalyser även av alternativ ALT3. När man ska bedöma och minimera olägenheterna för landskapet av den slutliga placeringen av kraftverken, bör ovan nämnda metoder användas vid planeringen.

Konsekvenser för naturförhållandena

Fågelbeståndet

Projektområdet faller inom gränserna för objekt som utgör internationellt värdefulla fågelområden (Important Bird Areas, IBA) och viktiga fågelområden i Finland (Finnish Important Bird Areas FINIBA). IBA- och FINIBA-områdena är viktiga häckningsområden för fåglar och födo- och rastområden under flyttningen. På det planerade projektområdet finns inga holmar eller skär och inga fåglar häckar där. Fåglar som häckar i den närbelägna skärgården besöker området för att söka föda och flyttfåglar använder området som rast- och genomflygningsområde både om våren och om hösten.

Olägenheter till följd av vindkraftverken är förutom dödlighet genom kollisioner dessutom störande och hindrande effekter. Livsmiljöerna för fåglar som är känsliga för störningar kan krympa till följd av störningarna och vindkraftverken kan hindra fåglarna från att använda sina etablerade flyttstråk.

I sitt utlåtande om bedömningsprogrammet har kontaktmyndigheten ansett att de fåglar som häckar i närheten av projektområdet och deras flyttstråk över projektområdet bör utredas och vid konsekvensutredningen bör särskild uppmärksamhet fästas vid de arter som gjort att området har definierats som ett internationellt värdefullt fågelområde (skräntärna, tobisgrissla samt havsörn). Kontaktmyndigheten har dessutom förutsatt att det i konsekvensbeskrivningen ges tillräckliga uppgifter om flyttkorridorens placering och eventuella årliga variationer.

Projektets konsekvenser för fågelbeståndet har beskrivits ingående i konsekvensbeskrivningen. Det har bl.a. gjorts mycket omfattande terrängutredningar om fågelbeståndet och vid bedömningen av konsekvenserna har man utnyttjat undersökningar om vindkraftverks konsekvenser för fågelbeståndet som publicerats runt om i världen.

Kontaktmyndigheten anser att när det gäller fågelbeståndet är bedömningen ändå förenad med en viss osäkerhet som behöver utredas när beredningen fortsätter. Uppmärksamhet bör fästas vid projektområdets betydelse som födo- och rastområde för fåglar som häckar i den närbelägna skärgården, särskilt på Naturaområdet, samt vid projektområdets betydelse som samlingsområde för sjöfåglar under olika årstider. Dessutom är det nödvändigt att i fortsättningen närmare utreda det fågelbestånd som flyttar genom projektområdet under hösten, för i fråga om det har observationerna omfattat bara en liten del av fåglarnas höstflyttning.

Fladdermöss

De potentiella konsekvensmekanismerna för fladdermöss har identifierats tämligen väl i beskrivningen och konsekvenserna har bedömts mycket ingående utgående från litteraturkällor. Det har dock inte gjorts någon separat utredning om fladdermöss på projektområdet och det finns ingen detaljerad information om förekomsten av fladdermöss och deras flyttstråk på området. Till denna del bör bedömningen kompletteras i behövlig mån inför den fortsatta planeringen.

Fiskbestånd, fiske och fiskerinäring

I MKB-beskrivningen nämns inte att fiskerimyndigheterna skulle ha tillfrågats om uppgifter om fiskbeståndet och fisket, som man lät förstå i MKB-programmet. I kontaktmyndighetens utlåtande om MKB-programmet framfördes att uppgifter om fritidsfisket bör insamlas av åtminstone fritidsfiskeorganisationer men detta har inte gjorts. Via fritidsfiskeorganisationerna skulle man troligen ha fått kompletterande uppgifter om projektområdets betydelse som ett område där man fiskar med drag och kastspö.

Projektområdet kan vara av betydelse som födo- och förekomstområde för havsöring och lax. Av MKB-beskrivningen framgår inte att detta skulle ha utretts. Utgående från ramning av strömmingens lek som gjorts två gånger kan man inte säga något med säkerhet om strömmingens och andra fiskarters förökning.

Kontaktmyndigheten anser att utredningarna om fiskbeståndet, fisket och fiskerinäringen är bristfälliga och de bör kompletteras när planeringen fortsätter och valet av fundamenttyp för vindkraftverken är klart. På grundval av de gjorda utredningarna verkar det dock klart att projektalternativ ALT3 är klart minst skadligt för fiskbeståndet och fisket.

Havslevande däggdjur

Gråsäl och östersjösäl är arter som nämns i bilaga II till habitatdirektivet. Bägge arterna förekommer i närliggande Natura 2000-områden.

Enligt konsekvensbeskrivningen har det inte gjorts några sälkartläggningar på projektområdet. I beskrivningen konstateras att byggarbetet kommer att utföras vid en tidpunkt utanför vintersäsongen, som är viktig för sälarnas fortplantning. Enligt beskrivningen kan de skadliga konsekvenserna lindras också genom att undvika byggarbete på våren då sälarna ömsar päls. Enligt VFFI:s utlåtande bör man dock beakta att gråsälarna på projektområdet i huvudsak ömsar päls vid öppet vatten i maj-juni.

Kontaktmyndigheten anser att när planeringen fortsätter bör man beakta att de havslevande däggdjuren inte skadas och störs under bygg- och underhållsarbetena.

Natura 2000

Projektområdet gränsar till två Natura 2000-områden: 1) Ingå skärgård och 2) Det skyddsvärda marina området i Ekenäs och Hangö skärgård och Pojoviken.

I sitt utlåtande om bedömningsprogrammet har kontaktmyndigheten ansett att konsekvenserna för de närliggande Natura 2000-områdena bör utredas separat för olika naturtyper och arter. Utgående från detta måste det bedömas om projektet eventuellt har så betydande försämrade konsekvenser för Natura-områdena att bedömning enligt 65–66 § i naturvårdslagen är nödvändig.

Vindkraftsparkens areal är stor och utöver kollisionsrisken för fåglarna kan den avsevärt krympa livsmiljöerna för vissa fågelarter som undviker vindkraftsparker och hindra fåglarna från att använda etablerade flyttstråk. I konsekvensbeskrivningen har dessa skadliga konsekvenser inte utretts tillräckligt för de fågelarter som ligger till grund för valet av de närliggande Natura 2000-områdena. Kontaktmyndigheten anser att Natura-bedömningen är bristfällig och den bör kompletteras med utredningar om fågelbeståndet (se punkten fågelbestånd).

Den planerade sjökabeln går genom ett Natura 2000-område, men kabeldragningen har inte behandlats i MKB, eftersom den närmare sträckningen inte är känd. När den beredning som gäller sjökabeln fortsätter bör man iakttä bestämmelelserna i 65 och 66 § i naturvårdslagen om bedömning av projekt med avseende på Naturaområden. För Naturabedömningen ska projektplaneraren inhämta nödvändig information och bedöma konsekvenserna av kabeln och utgående från detta tar ELY-centralen i Nyland ställning till behovet av Naturabedömning.

Vattenområdets tillstånd och vattenorganismerna

Belastningen på projektområdet och dess ekologiska status har beskrivits på allmän nivå med hjälp av uppgifter som gäller hela Kymmene älvs – Finska vikens vattenförvaltningsområde. Projektområdet ligger inom kustvattenförekomsten i Finska vikens sydvästra yttre skärgård, Porkkala - Jussarö, vars ekologiska status har bedömts som måttlig. Den ekologiska statusen hos kustvattenförekomsterna Barösund och Orslandet i den sydvästra inre skärgården norr om projektområdet har klassificerats som dålig.

Konsekvenserna är mångsidigt beskrivna i konsekvensbeskrivningen, men på allmän nivå och de baserar sig i stor utsträckning på litteratur-

uppgifter. Bl.a. inverkan på strömmarna har enligt konsekvensbeskrivningen bedömts utgående från modellberäkningar som gjorts i danska havsområden. Strömmarna i projektområdet har inte utretts och av beskrivningen framgår inte på vilket sätt man bedömt resultatens tillämplighet på projektområdet. Konsekvenserna för vattenorganismerna har i konsekvensbeskrivningen bedömts utgående från litteraturuppgifter, och det har framförts endast några synpunkter på hur projektområdena och projekten motsvarar det område och projekt som det nu är fråga om.

Kontaktmyndigheten förutsätter att under den fortsatta planeringen bör det utredas hur modeller och andra utredningar som gjorts på andra ställen lämpar sig med beaktande av projektområdets karaktär och förhållanden och vid behov bör utredningarna kompletteras. Konsekvenserna för vattenorganismerna bör utredas mera detaljerat och när planeringen fortsätter bör konsekvenserna beaktas vid utplaceringen av kraftverken.

Sedimentets beskaffenhet och halterna av skadliga ämnen har utretts tillräckligt i konsekvensbeskrivningen för att konsekvenserna av projektet och alternativen ska kunna bedömas på allmän nivå. Kontaktmyndigheten förutsätter att i samband med den fortsatta planeringen måste sedimentutredningarna vid behov kompletteras på det sätt som den valda fundamenttypen och placeringen av vindkraftverken förutsätter.

Land- och sjötrafik samt farleder

Kontaktmyndigheten konstaterar att man i konsekvensbeskrivningen på behörigt sätt och med tillräcklig noggrannhet har beaktat projektets konsekvenser för landsvägsnätet, vilka huvudsakligen består i specialtransporter som krävs för att transportera delarna till kraftverket under byggtiden.

Ingå hamn i närheten av projektområdet lämpar sig för att förmedla stora specialtransporter och regionväg 186 till hamnen är en del av det riksomfattande nätverket av specialtransporter.

För tillståndsansökningarna bör man göra upp klara verksamhetsplaner och en hotbedömning för den händelse att ett icke manöverdugligt handelsfartyg eller fritidsbåt driver in på området för havsvindkraftparken.

Trafikverket har våren 2010 tillställt den projektansvarige uppgifter om den slutliga båtledens sträckning. I den slutliga planen över vindkraftverkens placering bör vindkraftverksenheterna ligga 200 meter från farledens kantlinje och inte på linjerna för sjömärken.

Trafikverkets Finska vikens farledsenhet kommer att meddela den projektansvarige närmare anvisningar om bl.a. kabelsträckningarna (t.ex. områden som bör undvikas) i vattentillståndsfasen.

Med tanke på Gränsbevakningsväsendets övervakning är det av betydelse att utreda hur små fartygsmodeller uppträder vad gäller radarövervakningen när de färdas genom havsvindkraftparken och å andra sidan hur vindkraftverken i en sjöräddningssituation påverkar båtarnas sjöfartsradar mitt inne i vindkraftsparken

Havs- och luftövervakningsradarapparater samt anordningar och system i havet

I konsekvensbeskrivningen konstateras att försvarsmakten och kontaktmyndigheten krävde i sina utlåtanden om bedömningsprogrammet att vindkraftverkens inverkan på luftbevakningen och radarfunktionen måste utredas grundligt.

Av konsekvensbeskrivningen framgår att de energibolag som planerar vindkraftsproduktion har i samarbete med försvarsmakten och VTT startat ett projekt för att genom modellering utreda hur vindkraftverk påverkar luftbevakningsradar. Utredningsarbetet har startat och det fortgår som ett separat projekt enligt en tidsplan som inte är bunden till MKB.

Staben för marinen förutsätter i sitt utlåtande om konsekvensbeskrivningen att vindkraftsparken inte heller får medföra några olägenheter för de system eller anordningar i havet som är i försvarsmaktens besittning eller användning och inte heller för användningen av radaranläggningarna för havsövervakningen.

Kontaktmyndigheten konstaterar att utredningarna om vindkraftsparkens inverkan på havs- och luftövervakningsradarapparater samt försvarsmaktens system och anordningar kan ställa avgörande specialvillkor för vindkraftsparkens läge och omfattning samt sättet att bygga den och förutsättningarna för att realisera projektet. Konsekvenserna bör bedömas innan planeringen fortsätter.

Klimat, klimatförändring och förnybar energi

Konsekvensbeskrivningen innehåller ett särskilt kapitel om projektets konsekvenser för klimatet och klimatförändringen och vindkraftsparkens koldioxidavtryck.

Mera vindkraft överensstämmer med statsrådets energipolitiska mål. Utnyttjandet av vindkraft bör öka klart på längre sikt.

Kontaktmyndigheten anser att inverkan på klimatet och användningen av förnybar energi har beaktats tillräckligt i konsekvensbeskrivningen.

Vindkraftverkens placering och lindrande av skadliga konsekvenser

Vid den fortsatta planeringen, valet av placeringsalternativ och även den inbördes placeringen av vindkraftverken bör det beaktas att fåglarnas flyttstråk är så hinderlösa som möjligt. Störningarna för fågelbeståndet under byggtiden och driften bör minskas genom detaljerad planering och tidsplanering av arbetena.

I samband med den fortsatta planeringen av vindkraftverkens placering bör man beakta bevarandet av havsbottnens mångfald genom att undvika att bygga på grunda sandbottnar.

Byggandet av vindkraftverken kan avsevärt krympa födoområdena för sjöfåglar, t.ex. ejdrar, som häckar i närområdet. I samband med den fortsatta planeringen av vindkraftverkens placering bör man därför beakta förekomsten av bottenvegetation och blåmusslekoncentrationer.

Bedömning av jämförelsen av projekialternativen

Konsekvensbeskrivningen innehåller ett särskilt avsnitt där projekialternativen jämförs. Miljökonsekvenserna bedöms genom att de jämförs med motsvarande konsekvenser av nollalternativet, dvs. i praktiken projektområdets nuläge och dess naturliga utveckling. Konsekvensernas betydelse har bedömts med hjälp av förändringens storlek samt genom att jämföra konsekvenserna med olika rikt- och gränsvärden, miljökvalitetsnormer samt den nuvarande miljöbelastningen i området. Dessutom har man beaktat den respons som erhållits genom invånarenkäten om de konsekvenser som invånarna anser vara viktiga med tanke på området och det planerade projektet.

Kontaktmyndigheten anser att granskningen av alternativ i form av en tabell är åskådlig och analysen av jämförelsen av alternativen är tillräcklig. Projekialternativ ALT3 tycks ha minst negativa miljökonsekvenser.

Uppföljning

Kontaktmyndigheten anser att innehållet i den föreslagna uppföljningen av konsekvenserna för vattnen och av fågelbeståndet går i rätt riktning och att de viktigaste faktorer som ska följas kommer fram. Kontaktmyndigheten anser att man tillsammans med ELY-centralen i Nyland bör göra upp ett uppföljningsprogram för konsekvenserna för vattnen och fågelbeståndet, där man planerar innehållet i uppföljningen så att den information som erhålls är så användbar som möjligt.

Kontaktmyndigheten konstaterar att den projektansvarige eventuellt åläggs att utföra fiskerikontroll, om projektet beviljas tillstånd enligt vattenlagen. I MKB-beskrivningen har det föreslagits att konsekvenserna för fiskbeståndet och fisket ska följas genom provfiske och fiskeenkäter som utförs vissa år under en tid som man kommer överens om med fiskerimyndigheten. Ett bra tillägg till kontrollen vore också att yrkes- och fritidsfiskare skulle föra bok över fångsterna. Det skulle löna sig för den

projektansvarige att diskutera fiskerikontrollen med fiskerimyndigheten redan innan en eventuell tillståndsbehandling. Det skulle vara bra för klarläggandet av konsekvenserna av projektet, om kontrollundersökningarna kan påbörjas i god tid innan tillståndet erhålls och byggnadsarbetena inleds.

Deltagande och växelverkan

Konsekvensbeskrivningen har kungjorts i enlighet med MKB-lagen såväl i städerna Raseborg och Hangö och i kommunerna Ingå, Kyrkslätt och Sjundeå som i tidningar som kommer ut i ovan nämnda städer och kommuner. När konsekvensbeskrivningen var klar ordnades två samråd om konsekvensbeskrivningen. Projektet har fått omfattande publicitet. De möten som ordnats för allmänheten har haft många deltagare och ELY-centralen i Nyland har också fått omfattande respons. Kontaktmyndigheten anser att deltagandet och växelverkan har varit tillräcklig och att invånarnas åsikter har kommit till den projektansvariges och kontaktmyndighetens kännedom. Motståndet mot projektet är starkt i närheten av projektområdet.

Rapportering

Den tvåspråkiga konsekvensbeskrivningen är i regel klar och lättläst. Layouten fungerar och tvåspråkigheten har lösts på ett naturligt sätt med parallella spalter. Till konsekvensbeskrivningen hör också separata finsk- och svenskspråkiga bilagor. Kartorna kunde ha presenterats i större skala i bilagorna till konsekvensbeskrivningen.

Konsekvensbeskrivningens tillräcklighet och slutsatser

Konsekvensbeskrivningen har behandlats på det sätt som MKB-lagstiftningen kräver. Konsekvensbeskrivningen uppfyller i huvudsak väl de krav på konsekvensbeskrivningens innehåll som nämns i 10 § i MKB-förordningen. Konsekvensbedömningen preciseras i senare planläggnings- och planeringsfaser, varvid de behov av ytterligare utredningar som framförts ovan i detta utlåtande bör beaktas.

De viktigaste slutsatserna som gäller den fortsatta planeringen och utredningsbehov som framkommit i samband med MKB-förfarandet:

- Kontaktmyndigheten konstaterar att utredningarna om vindkraftsparkens inverkan på havs- och luftövervakningsradarapparater samt försvarsmaktens system och anordningar kan ställa avgörande specialvillkor för vindkraftsparkens läge och omfattning samt sättet att bygga den och förutsättningarna för att realisera projektet. Konsekvenserna bör bedömas innan planeringen fortsätter.

- Projektet förutsätter att åtminstone en generalplan utarbetas över områdena i Raseborg och Ingå. För generalplanen ska nödvändiga utredningar göras och konsekvenserna av planen ska bedömas (MBL 39 §, MBF 16 §).
- När den beredning som gäller sjökabeln fortsätter bör man iaktta bestämmelserna i 65 och 66 § i naturvårdslagen om bedömning av projekt med avseende på Naturaområden. För Naturabedömningen ska projektplaneraren inhämta nödvändig information och bedöma konsekvenserna av kabeln och utgående från detta tar ELY-centralen i Nyland ställning till behovet av Natura-bedömning.
- Kontaktmyndigheten anser att bullerutredningarna bör kompletteras i samband med den fortsatta planeringen. Uppmärksamhet bör då fästas vid de vindriktningar och –hastigheter som påverkar bullernivåerna samt hur ofta de förekommer inom influensområdet. I utredningen bör vidare beaktas förhållanden som gynnar bullerspridning. Uppmärksamhet bör dessutom fästas vid låga frekvenser samt vid eventuella särdrag hos bullret.
- Visualiseringarna är nödvändiga och ger, korrekt använda, en bild av konsekvenserna för landskapet. När planeringen fortsätter bör det göras visualiseringar och heltäckande landskapsanalyser även av alternativ ALT3. När man ska bedöma och minimera olägenheterna för landskapet av den slutliga placeringen av kraftverken, bör ovan nämnda metoder användas vid planeringen.
- När det gäller fågelbeståndet är bedömningen förenad med en viss osäkerhet som behöver utredas när beredningen fortsätter. Uppmärksamhet bör fästas vid projektområdets betydelse som födo- och rastområde för fåglar som häckar i den närbelägna skärgården, särskilt på Naturaområdet, samt vid projektområdets betydelse som samlingsområde för sjöfåglar under olika årstider. Dessutom bör det fågelbestånd som om höstarna flyttar genom projektområdet beaktas bättre när beredningen av projektet fortsätter.
- I samband med den preciserade planeringen, när valet av fundamenttyp för vindkraftverken är klart, bör konsekvensbedömningen kompletteras med bedömningar i anslutning till fiskbeståndet, fisket och vattenområdets status.

5. FRAMLÄGGANDE AV UTLÅTANDET

Vi delger remissinstanserna och dem som framfört åsikter kontaktmyndighetens utlåtande. Utlåtandet finns på webben på adressen: www.ely-centralen.fi > ELY-centralerna > Nyland > Miljövård > Miljökonsekvensbedömning MKB och SMB.

Vi skickar kopior på de utlåtanden och åsikter som vi fått om konsekvensbeskrivningen till den projektansvarige. Handlingarna i original förvaras i ELY-centralen i Nyland.

I beredningen av detta utlåtande har deltagit överinspektörerna Hannu Airola (buller), Tuomas Autere (områdesanvändning), Leena Eerola (natur), Ilpo Huolman (natur) och Heidi Åkerla (konsekvenser för vattnen), specialforskare Pasi Lempinen (fiskbestånd och fiske), planerare Larri Liikonen (buller), trafiksystemsexpert Pekka Hiekkala, överinspektör Päivi Blinnikka, inspektör Asta Lieskivi-Haavisto och biträdande direktör Rolf Nyström.

Direktör

Marketta Virta

Överinspektör

Martti Pelkkikangas

BILAGOR

Avgiftsgrunder och sökande av ändring

SÄNDLISTA

Finlands miljöcentral (utlåtande + 2 konsekvensbeskrivningar)

Remissinstanserna

De som framfört åsikter

Ärendet sköts av överinspektör Martti Pelkkikangas, tfn 040 53 871 53, ansvarsområdet för miljö och naturresurser vid ELY-centralen i Nyland

OBS.

Utlåtandena och åsikterna finns som bilaga till den finska versionen.